

УДК 378.147+378.22

DOI:

Ольга Мельник-Шеремета, кандидат медичних наук, асистент кафедри фтизіатрії і пульмонології з курсом професійних хвороб Івано-Франківського національного медичного університету

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ МЕДИЦИНИ

У статті зображено схематичне проведення практичних занять з дисципліни "Фтизіатрія" для магістрів медицини із застосуванням сучасних педагогічних технологій.

Структура заняття включає не тільки опитування, розповідь та оцінку, а ще й можливість активного залучення студента у вивчення теми, дозволяє здобувачу вдосконалювати своє клінічне мислення, практичні навички та комунікативні здібності. Навчає та мотивує їх до вивчення відповідних тем та роботи в групах. Проведення практичних занять із використанням інноваційних технологій педагогіки потребує мультидисциплінарних знань студента, та допомоги викладача у їх застосуванні. Така співпраця в досягненні мети дасть можливість для взаєморозвитку, обміну професійним досвідом та знаннями, неординарних поглядів на проблему та шляхи її подолання.

Автор дійшов висновку, що проведення практичних занять із застосуванням сучасних технік, які максимально наближені до клінічної практики, допомагає здобувачам освіти сформувати клінічне мислення та вдосконалити практичні навички. А також потребує від викладача постійного пошуку чогось нового, щоб інтерес до навчання у студентів не гас, особливо, в період онлайн навчання.

Ключові слова: сучасні технології; ігрові техніки; дискусійне навчання; аналіз ситуації; клінічне мислення.

Лит. 9.

Olha Melnyk-Sheremeta, Ph.D. (Medical Sciences), Assistant of the Phthiology and Pulmonology with the Course of Occupational Diseases Department, Ivano-Frankivsk National Medical University

MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE FIELD OF MASTER OF MEDICINE PROFESSIONAL TRAINING

The paper presents a schematic implementation of practical classes in the discipline "Phthiology" for training Masters of Medicine using modern pedagogical technologies.

The structure of the lesson includes questioning, answering and assessment, as well as the possibility of active student engagement in learning the topic. This helps students improve their clinical thinking, practical skills, and communication skills, as well as trains and motivates them to study relevant topics and to work in groups. The implementation of innovative pedagogical technologies during practical classes requires the students' multidisciplinary knowledge and the teachers' help in its application. Such cooperation in achieving the goal allows for the exchange of professional experience and knowledge, mutual development, and finding extraordinary solutions to the problem.

The author has reached a conclusion that implementing contemporary techniques being as close as possible to clinical practice during practical classes helps students form clinical thinking and improve practical skills, as well as requires the teacher to constantly search for something new, as the students' interest in learning may fade out, especially during the period of online learning.

Keywords: modern technologies; game-based learning; discussion strategy; situation analysis; clinical thinking.

Вступ. Безперервний прогрес суспільства вимагає динамічного підходу до процесу отримання знань і вмінь, що потребує застосування в освіті сучасної методики викладання [1, 3]. Для того, щоб навчити сучасного студента, зацікавити його майбутньою професією, вмотивувати до саморозвитку, необхідно, не тільки добре володіти матеріалом, але й бути компетентним в новітніх актуальних методиках навчання. Навчальний процес на

клінічних кафедрах, який проводиться для удосконалення теоретичних знань та практичних вмінь студентів, має володіти горизонтальною та вертикальною міждисциплінарною інтеграцією, поглибленим вивченням запропонованого матеріалу і відповідати конкретній дисципліні, яка викладається [5–7].

На сьогоднішній день лікар, який приступає до роботи, повинен мати сформоване клінічне мислення, різносторонній підхід до вирішення

клінічного випадку та вміння проводити коректну дифдіагностику. Ці вміння спеціалісти отримують під час підготовки, коли у навчальному процесі викладач застосовує інтерактивні та сучасні техніки з безпосередньою участю студента. Актуальність новітніх технологій викладання ініціює вивчення та вдосконалення тих навичок, які дають якісний результат на вимогу часу. Потужні матеріально-технічні ресурси, вільний доступ до інтерактивного навчання дають змогу якісно реалізувати актуальні кінцеві точки в освіті [1; 2; 4]. Проте саме викладач вищого закладу вищої медичної освіти має навчити студента, як правильно користуватися інформацією яку останній отримує і диференціювати її. Адже медицина вимагає різносторонніх навичків та знань не тільки з вузької спеціальності, а й із загальних даних про організм [6].

З практичного боку, доцільно відзначити що використання сучасних технологій вимагає тісної співпраці викладача зі студентом [2; 8; 9]. Лекції, практичні та семінарські заняття мають бути нестандартними, щоб зацікавити і мотивувати студента, поліпшити засвоєння матеріалу, який викладається.

Мета статті – проаналізувати можливості та напрацювати механізми підвищення якості викладання за рахунок використання сучасних педагогічних технологій у сфері професійної підготовки магістрів медицини.

Теоретична частина. Дисципліна “Фтизіатрія” залишається надзвичайно актуальною у період реформ фтизіатричної служби на тлі епідемії туберкульозу в нашій країні. У процесі підготовки спеціалістів використовуються: лекції, практичні та семінарські заняття. Однак при відсутності нових підходів до викладання матеріалу студент, в більшій мірі, залишається пасивним слухачем та директивним виконавцем. Монотонність, одноманітність подачі матеріалу та відсутність цікавої інформації при начитці лекції чи проведенні практичного заняття, може призводити до втрати чи відсутності мотивації у здобувача до опанування дисципліни. Тому викладач має зацікавити і навчити магістрів медицини актуальності вивчення фтизіатрії [2, 7].

Сьогодні багате на освітні технології, які потрібно залучати в педагогічний процес для отримання якісних кінцевих результатів [2–5]. Аналізуючи сучасні дані літератури та практики, потрібно відзначити, що використання цих методик дає змогу значно поліпшити якість навчання.

На сайті Івано-Франківського національного медичного університету, в розділі кафедри Фтизіатрії та пульмонології з курсом професійних хвороб, створені папки для здобувачів різних

спеціальностей, в яких розміщені необхідні матеріали для підготовки до практичних занять, лекцій та самостійної роботи. Також представлені для ознайомлення силабуси та робочі програми дисципліни, в яких студенти можуть ознайомитися з тематикою лекцій, практичних занять та самостійної роботи, структурою навчальної дисципліни, оцінюванням (дисципліни), практичною та теоретичною частиною ПМК (підсумкового модульного контролю). В матеріалах зазначені компетентності (загальні, фахові) та програмні результати, якими студент повинен володіти і здобути у період навчання. Для підготовки до заняття та перевірки знань студенти проходять тестування на сайті університету в розділі ПМК і в режимі тренінгу, і в режимі заліку безпосередньо впродовж заняття.

Оскільки без навчання біля ліжка хворого немає майбутнього лікаря, важливою є частина практичної підготовки в умовах стаціонарних та поліклінічних відділень. Здобувачі повинні оволодівати професійною майстерністю та вдосконалювати її, навчитися спілкуватися з різними пацієнтами, відпрацьовувати практичні навички [3, 5]. Однак це все відбувається під наглядом викладача або висококваліфікованого лікаря-фтизіатра, які повинні навчати, коригувати і допомагати студентам в роботі з пацієнтом. Туберкульоз є інфекційним захворюванням, тому щоб потрапити у відділення і працювати з хворим, студенти зобов’язані мати при собі, окрім медичного одягу, ще респіратори з НЕРА-фільтром. Робота здобувачів з фтизіатричними пацієнтами відбувається завжди за двосторонньою згодою. А знаючи специфіку наших пацієнтів, нам не завжди вдається отримати їхню згоду для роботи студента у відділенні з тематичним хворим. Саме це створює потребу використання новітніх педагогічних методик навчання.

Для раціонального використання часу викладач при підготовці до практичного заняття, має спланувати схему його проведення, застосовуючи сучасне технічне та клінічне забезпечення [7].

Аналіз сучасної літератури, матеріалів психолого-педагогічних курсів, демонструють геометричну прогресію новітніх педагогічних технологій, які можливо використовувати при викладанні дисципліни з метою поліпшення засвоєння та вивчення матеріалу, розвивати клінічне мислення і практичні навички за неможливості роботи з пацієнтом.

Нижче наведені педагогічні технології, які доцільно застосовувати при викладанні дисципліни для того, щоб підвищити ефективність і заохотити майбутніх лікарів до вивчення матеріалу.

“Мозковий штурм” – сучасний метод, призначений для використання досвіду студентів з метою розв’язання проблем і розробки ідей. Студентам надається можливість висловити свої думки та ідеї. Завдяки мисленню та прагненню знайти кращий розв’язок поставлених завдань, а також технології колективного обговорення формується вміння працювати в команді. Ця технологія мотивує майбутніх спеціалістів проявляти уяву та творчість, дає їм можливість вільно висловлювати думки. Означена методика полягає у тому, щоб зібрати якомога більше ідей щодо поставленої проблеми від усіх студентів протягом обмеженого періоду часу.

“Case-метод” створює для здобувача умови, за яких він може вдосконалювати своє клінічне мислення і впроваджувати всі отримані знання та навички на теоретичних і клінічних дисциплінах у практику. Метод полягає у розборі й аналізі клінічного випадку, вчить здобувача справлятися з нестандартними ситуаціями. Студенти на занятті обговорюють “case”, дискутують та створюють алгоритм дії. За допомогою цього методу викладач може оцінити клінічне мислення кожного студента і об’єктивно виставити оцінку.

Ділова гра (рольові ігри) навчає студента алгоритму дій у професійній сфері для діагностики та лікування захворювання. Допомагає розвивати та поліпшувати комунікацію, клінічне та критичне мислення, з декількох варіантів розв’язання проблеми вибрати коректний. Під час застосування цієї методики створюються спеціальні умови для засвоєння навчального матеріалу, вдосконалення і вміння послуговуватися здобутими знаннями на практиці. Завдання викладача правильно розподілити ролі серед студентів, створити чітку схему та координувати дії і пропозиції від них.

Метод “Акваріум” – це групове (кооперативне) навчання. Дозволяє навчити студентів співпрацювати, спілкуватися і вдосконалювати свої вміння. Створюються 2–3 невеликі групи, яким викладач надає ситуаційну задачу. І по черзі кожна з груп упродовж 5 хв. проводить обговорення. Після завершення часу викладач має дізнатися у слухачів, чи вони отримали аргументовану відповідь і чи погоджуються з нею [2].

“Дерево рішень” можна застосовувати при вивченні певного діагнозу чи патологічного стану. В корінь ми вкладаємо саму проблему, а від стовбура відходять основні (причини проблеми) та допоміжні гілки (факти, які підтверджують проблеми). Результат помітний, коли ми використовуємо цей метод при виборі діагностики та лікування певного захворювання.

“Прес”-метод допомагає студенту аргументувати і формулювати свою думку, вчить висловлювати її під час дискусії. В основі такої техніки є такі складові: власна думка (позиція, яка починається зі слів “Я вважаю що...”), пояснення її, наявність прикладів, які підтверджують думку та заключне слово (висновки).

Метод сторітелінгу полягає у розповіді певної історії хвороби пацієнта. Відбувається дана методика у вигляді дискусії, коли викладач привертає увагу здобувача і наголошує на важливій інформації. Така розповідь повинна мати ідею, містити пояснення як приймаються рішення і налагоджується співпраця між колегами, де були допущені помилки при діагностиці та лікування. Це допомагає студентіві-медику розвивати логіку, клінічне мислення.

Робота в малих і великих групах полягає у тому, що студентам формується певна проблема чи дається практичне завдання. Виділяється обмежений час для знаходження шляхів розв’язання поставленої задачі. Після цього студенти за допомогою викладача проводять обговорення для визначення найбільш прийняттого рішення. За допомогою цієї технології технології у здобувачів поліпшуються комунікативні здібності, налагоджується робота в професійному колективі, краще засвоюються теоретичний матеріал і практичні навички.

“Стандартизований, гібридний та симульований пацієнт” допомагає, висвітлювати у практику здобуті знання, розвивати клінічне мислення та виробляти практичні навички до автоматизму. Симульований пацієнт – це коли викладач навчає певну людину реалістично зіграти хворого. Коли особа зображає певне захворювання, використовуючи стандартні скарги, описуючі симптоми та синдроми як у навчальних матеріалах, то це стандартний пацієнт. Ця методика дозволяє студенту відчувати себе дійсно лікарем, навчитися використовувати знання з деонтології та психології в практиці, швидко думати в критичній ситуації.

Звичайно, на занятті можна проводити виступи (доповіді) здобувачів на задану тему з використання презентацій [1, 8], під час яких доповідач може спілкуватися з одногрупниками задаючи запитання чи відповідаючи на них. А також сам викладач може розказати про проблему захворювання, використовуючи сучасні дані, презентацію, навчальні відеофільми чи лекції.

Застосування новітніх технологій дозволяє викладачеві взаємодіяти із студентами, здобувачами між собою та пацієнтом. Внаслідок таких дій відбувається пошук і створення знання, формуються і вдосконалюються нові навички та

вміння. Застосування різних технік допомагає студенту поєднувати знання з різних дисциплін, впроваджувати свій багаж знань у практику.

З такого різноманіття педагогічних методик викладання наукового матеріалу викладач має вибрати саме те, що підходить індивідуально до групи, студента і теми заняття. Звернути увагу, чи є можливість показати клінічний випадок у стаціонарі чи проаналізувати його в навчальній кімнаті. Звичайно, найкраще була б постійна робота наших студентів біля ліжка хворого з реальним пацієнтом для вдосконалення та відпрацювання практичних вмінь. Але з тими вимогами, які створив COVID-19, не завжди можна забезпечити таку практику.

Проведення практичного заняття з використанням сучасних педагогічних технологій, які скориговані для студента-медика, дає змогу опанувати та осягнути теоретичний матеріал та практичні вміння, із застосуванням клінічного мислення, всіх видів компетентності та навичків спілкування.

Оцінюючи результати підсумкового модульного контролю та дискусію зі студентами, потрібно відзначити, що результати кращі у тих з них, хто під час вивчення дисципліни були активно залучені до навчального процесу за допомогою сучасних педагогічних методик. Студенти розказували, що ці техніки допомагають розвивати клінічне мислення, впорядкувати та застосовувати свої знання з різних дисциплін, а також створюється зацікавленість до проблем з туберкульозом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Використання сучасних методик викладання допомагають створити конкурентоспроможного фахівця, який буде відповідати високим європейським стандартам. Новітнє викладання забезпечує ефективність засвоєння матеріалу. Створюються всі умови для формування професійного клінічного мислення, техніки допомагають в індивідуальному розвитку, стимулюють студента для пошуку сучасних рішень та опанування вмінь розв'язувати проблему різнобічно, відточуються практичні навички, а також здобувач вчиться комунікації з пацієнтом (втрачається страх до пацієнта). На практичних заняття потрібно активно залучати майбутніх лікарів до роботи з пацієнтом, складати алгоритм руху його, план діагностичних обстежень та призначення коректного лікування.

Перспективи подальших досліджень мають бути спрямовані на підготовку конкурентоспроможного на ринку праці лікаря-професіонала. А також, на розуміння ефективності різних технік сучасної педагогіки, їх поєднання, формування певних схем для проведення практичного заняття із

застосування додаткових матеріалів відповідно до тематики пари.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандура Л. Педагогічні умови використання інноваційних технологій в освітньому процесі ЗВО. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал, Дрогобич, 2020. №1 (180). С. 180–184.
2. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
3. Герасимчук П. О., Павлишин А. В., Фіра Д. Б. Впровадження інноваційних технологій у викладання навчальної дисципліни на кафедрі загальної хірургії. *Медична освіта*. Тернопіль, 2021. №1. С.17–22.
4. Данилевич Ю. О., Наумова Л. В., Мілевська-Вовчук Л. С. Роль інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі. *Медична освіта*. Тернопіль, 2021. №1. С.83–88.
5. Дралова О. А., Усачова О. В., Конакова О. В. Сучасні технології у викладанні дисципліни “Дитячі інфекційні хвороби” у закладах вищої освіти. *Медична освіта*. Тернопіль, 2021. №2. С.17–22.
6. Кашуба М. О., Кучер С. В. Нові частини – нові виклики (особливості медичної освіти в нових реаліях). *Медична освіта*. Тернопіль, 2021. №1. С.136–141.
7. Магрламова К. Викладач вищої медичної школи одна з ключових фігур реформи вищої медичної освіти. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал, Дрогобич, 2020. №1 (180). С.31–36.
8. Пантюк Т., Пантюк М., Гамерська І., Денисяк Ю. Інновації в освіті: необхідність, сутність, зміст. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал, Дрогобич, 2020. №. 6–7 (185–186). С. 6–10.
9. Полухтович Т., Мельничук Ю. Цінність знань у розвитку особистості. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал, Дрогобич, 2021. №1 (187). С.100–103.

REFERENCES

1. Bandura, L. (2020). Pedagogical conditions of using innovative technologies in high schools' educational process. *“Youth and market”*. Monthly scientific-pedagogical journal. Drohobych, Vol.1 (180). pp. 180–184. [in Ukrainian].
2. Volkova, N. P. (2018). Interaktyvni tekhnolohii navchannia u vyshchii shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk [Interactive learning technologies in higher education: a textbook]. Dnipro, 360 p. [in Ukrainian].
3. Herasymchuk, P. O., Pavlyshyn, A. V. & Fira, D. B. (2021). Vprovadzhenia innovatsiinykh tekhnolohii u vykladannia navchalnoi dystsypliny na kafedri zahalnoi khirurhii [Implementation of innovative technologies of teaching at the department of general surgery]. *Medical education*. Ternopil, 1. pp.17–22. [in Ukrainian].
4. Danylevych, Yu. O., Naumova, L. V. & Milevska-Vovchuk, L. S. (2021). Rol informatsiino-komunikatyvnykh tekhnolohii u navchalnomu protsesi [The part of information and communication technologies in the

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

educational process]. *Medical education*. Ternopil, 1. pp.83–88. [in Ukrainian].

5. Dralova, O. A., Usachova, O. V. & Konakova, O. V. (2021). Suchasni tekhnologii u vykladanni dystsypliny “Dytiachi infektsiini khvoroby” u zakladakh vyshchoi osvity [Modern technologies in teaching the discipline “pediatric infectious diseases” in institutions of higher education]. *Medical education*. Ternopil, 2. pp.17–22. [in Ukrainian].

6. Kashuba, M. O. & Kucher, S. V. (2021). Novi chasty – novi vyklyky (osoblyvosti medychnoi osvity v novykh realiakh) [New times – new challenges (features of medical education in new realities)]. *Medical education*. Ternopil, 1. pp.136–141. [in Ukrainian].

7. Mahrlamova, K. (2020). Vykladach vyshchoi medychnoi shkoly odna z kliuchovykh fihurreformy

vyshchoi medychnoi osvity [A teacher of the higher medical school is one of the key figures of the higher medical educational reformation]. “*Youth and market*”. *Monthly scientific-pedagogical journal*. Drohobych, Vol.1 (180). pp.31–36. [in Ukrainian].

8. Pantiuk, T., Pantiuk, M., Hamerska, I. & Denysiak, Yu. (2020). Innovatsii v osviti: neobkhdnist, sutnist, zmist [Innovations in education: necessity, essence, content]. “*Youth and market*”. *Monthly scientific-pedagogical journal*. Drohobych, Vol.6–7 (185–186). pp. 6–10. [in Ukrainian].

9. Polukhtovych, T. & Melnychuk, Yu. (2021). Tsinnist znan u rozvytku osobystosti [The value of knowledge in the development of personality]. “*Youth and market*”. *Monthly scientific-pedagogical journal*. Drohobych, Vol.1 (187). pp. 100–103. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.03.2022

УДК: 378.091.212:004

DOI:

Лада Чемоніна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти Бердянського державного педагогічного університету

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Статтю присвячено актуальній проблемі формування медіаграмотності майбутнього вчителя початкової школи. Здійснено аналіз досліджень науковців, виділено аспекти становлення медіаграмотного здобувача вищої освіти. Відзначено роль дисципліни “Основи медіаграмотності майбутніх учителів початкової школи” у підготовці медіаграмотних фахівців, зацентовано увагу на її змістовому наповненні, подано стислий коментар щодо викладання тем і організації роботи студентів.

Стаття буде в пригоді викладачам закладів вищої освіти й учителям, які викладають курс медіаграмотності.

Ключові слова: медіаграмотність; медіаосвіта; здобувач вищої освіти; майбутній учитель початкової школи; види медіа; медіазасоби.

Літ. 12.

Lada Chemonina, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Primary Education Department Berdiansk State Pedagogical University

MEDIA LITERACY OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS: PRACTICAL ASPECT

The article is devoted to the topical issue of future primary school teacher’s media literacy formation. The role of media literacy in the formation of information and digital competence as one of the basic competencies of modern primary education professionals, which is to understand the identity of orientation in the information space, ways to obtain information and manage it to meet their own needs and the requirements of today’s information society, as well as providing quality education in higher education, is noted in the article.

The author has analyzed foreign and domestic scholars’ research, noted their positions on the interpretation of the concept of “media literacy”, theoretical and practical aspects of becoming a media literate higher education applicant.

The analyzed scientific works allowed stating the active search of researchers in line with the outlined problem and at the same time insufficient disclosure of the issue of practical training of a media literate primary school teacher in a higher education institution.

The article states that the introduction of the discipline “Fundamentals of Future Primary School Teachers’ Media Literacy” to the curriculum of students majoring for 013 “Primary Education” will contribute to the training of media literate professionals. Emphasis is placed on the content of the mentioned above course, the optimal number of hours that should be devoted to its teaching. The author offers a list of lectures and practical classes’ topics, which are divided into appropriate modules, gives a brief comment on the teaching of some topics and the organization of higher education applicants’ work.